

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma 2024

Kaupunkiympäristölautakunta Rakennus- ja lupalautakunta Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Kuvaus toiminnasta

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus vastaa toimintaedellytysten luomisesta vetovoimaisen kaupungin kasvulle, kaupunkiympäristön kehittämiseksi, rakenteelliselle toimivuudelle ja viihtyisyydelle. Tavoitteena ovat hyvinvointia edistävä ympäristö ja sujuvat liikkumisratkaisut.

Palvelukokonaisuus vastaa myös kaupungin rakennetusta infraomaisuudesta, laadukkaan kaupunkiympäristön toteuttamisesta ja kunnossapidosta sekä terveellisten tilojen toteuttamisesta. Lisäksi palvelukokonaisuus vastaa ympäristöön ja rakentamiseen liittyvistä viranomaispalveluista, ympäristönsuojelusta, seudullisista jätehuollon viranomaispalveluista, seudullisista joukkoliikennepalveluista sekä muista liikkumisen palveluista.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuudessa toimii viisi palvelualueita.

- **Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus** vastaa kaupungin maankäytön ja liikenteen suunnittelusta, kaavoitustoimesta, tonttituotannosta sekä kaupungin maaomaisuuden hallinnasta.
- **Kaupunkirakentaminen** vastaa katujen, puistojen ja muiden yleisten alueiden toteutussuunnittelusta, rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä kaupungin toimitilojen suunnitteluttamisesta ja rakennuttamisesta.
- **Paikkatieto ja kaupunkimittaus** vastaa tonttija-oista, kiinteistönmuodostuksesta ja kiinteistörekisterin pidosta, paikkatietoaineistojen tuottamisesta ja ylläpidosta, paikkatietojärjestelmistä sekä palvelukokonaisuuden asiakaspalvelusta. Asiakaspalvelu tarkoitus siirtää palvelukokonaisuuden yhteisiin vuoden 2024 alusta.
- **Luvat ja valvonta** vastaa rakentamisen ja pysäköinninvalvonnan viranomaistehtävistä, ympäristön- ja luonnonsuojelun, ympäristöterveyden sekä seudullisen jätehuollon viranomaistehtävien valmistelusta, vesihuollon valvontatehtävistä sekä palvelualueen tehtäviin liittyvästä neuvonnasta, ohjauksesta, valvonnasta ja asiantuntijapalveluista.
- **Liikkumispalvelut** vastaa Turun kaupunkiseudun Föli-kunnissa kaikille avoimien joukkoliikennepalveluiden tuottamisesta sekä muiden liikkumisen palveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä Turussa ja kaupunkiseudulla.

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden toimintaa kehittää, ohjaa ja valvoo neljä lautakuntaa.

- **Kaupunkiympäristölautakunta** vastaa kaupungin maankäytön, liikenteen ja yleisten alueiden suunnittelusta, liikkumispalveluiden tuottamisesta, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan seurannasta, kaupungin maaomaisuuden hallinnasta sekä katujen ja muiden yleisten alueiden rakennuttamisesta ja kunnossapidosta sekä tilojen rakennuttamisesta, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle tai viranhaltijalle.
- **Rakennus- ja lupalautakunta** vastaa kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden viranomaistehtävistä, ellei tehtäviä ole annettu muulle toimielimelle.
- **Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota seudullisena joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Turun, Kaarinan, Liedon, Naantalın, Raision sekä Ruskon kuntien alueella. Paimio liittyy viranomaisalueeseen vuoden 2024 alusta.
- **Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta** toimii kuntalain 51 §:n mukaisesti osana Turun kaupungin organisaatiota jätelain mukaisena 18 kunnan seudullisena jätehuoltoviranomaisena.

Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristössä voimakkaasti vaikuttavia ilmiöitä ovat ilmastonmuutos, kaupungistuminen, väestönkasvu, väestön ikääntyminen, maahanmuutto, eriarvoistuminen, digitalisaatio sekä lainsäädännön muutokset. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus toimii aktiivisesti käynnissä olevassa muutoksessa. Tavoitteena on luoda hyvän elämän mahdollisuuksia ja kasvua niin yrityksille kuin kansalaisillekin.

Ilmastonmuutos tarkoittaa maailmanlaajuisia ilmaston lämpenemistä, joka johtuu ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen määrän voimakkaasta kasvusta ilmakehässä. Turun kaupungin tavoitteena on edetä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan toimenpiteillä kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2029 mennessä. Tämän jälkeen Turku pyrkii olemaan ilmastopositiivinen alue.

Kaupungistuminen on vahva, keskittävä ilmiö. Kaupungit kasvavat ja kehittyvät ennennäkemättömällä vauhdilla. Kasvu keskittyy jatkossa yhä harvemmillä kaupunkiseuduille ja Turun seutu on yksi niistä.

Kaupungistuminen on vauhdittunut koronakriisin aiheuttaman väliaikaisen notkahduksen jälkeen. Kaupunkien merkitys ja rooli kasvavat edelleen koko maan kehityksessä. Turun kasvua vauhdittavat tällä hetkellä useat suuret kaupunkikehityksen, viihtymiseen ja liikkumiseen liittyvät suurhankkeet.

Kaupungistumiseen liittyy monia mahdollisuuksia, mutta myös ratkaistavia asioita. Kaupungistumisprosessien kiihtyessä on löydettävä uudenlaisia liikkumisen ratkaisuja niin kaupunkien sisällä kuin kaupunkien välillä. Helsingin, Tampereen ja Turun muodostaman kasvukolmion 90 minuutin vaikutusalueella asuu 3,25 miljoonaa asukasta ja sijaitsee noin 1,3 miljoonaa työpaikkaa eli noin 60 % koko maan asukkaista ja työpaikoista. Turun ja Helsingin välinen nopea junayhteys, Turun Tunnin Juna, mahdollistaa työssäkäyntialueiden yhdistymisen. Tavoitteena on, että nopea junayhteys on toiminnassa vuonna 2030.

Kaupunkiseuduilla kasvu puolestaan tiivistyy lähelle ydintä ja joukkoliikennereittien varrelle, jolloin tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa kustannustehokkaan infrastruktuurin ja liikenneverkon järjestämisen. Turussa tämä tarkoittaa mm. maankäytön, palveluverkon ja joukkoliikenteen kehittämistä. Näillä toimilla edistetään myös sujuvan arjen ja palveluiden parempaa saavutettavuutta. Toteuttamalla raitiotie kokonaisvaltaisena kaupunkikehityshankkeena voidaan tukea ja nopeuttaa Tiedepuiston, keskustan ja Linnakaupungin kehittymistä. Uusi joukkoliikenneratkaistu edistää myös kaupungin ilmastotavoitteita.

Väestökeskittymät tarjoavat hyvät edellytykset kiertotaloudelle, jossa kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen sekä kierrättämiseen ja materiaalien jalostamiseksi uusiksi tuotteiksi.

Kaupungistuminen tuo mukanaan myös monia ongelmia. Kaupungit kuluttavat yli 2/3 maailman energiatuotannosta ja tuottavat 70 % maapallon hiilidioksidipäästöistä. Väestön keskittyminen lisää melua ja liikenneuhkia ja alueellisesti jätteiden määrää. Erilaiset sosiaaliset ongelmat kuten syrjäytyminen sekä turvattomuuden tunne uhkaavat lisääntyä. Asuntojen kysynnän kasvaessa niiden hinnat nousevat erityisesti halutuimmilla alueilla, mikä saattaa syventää alueiden välistä eriytymiskehitystä.

Alueellinen eriytyminen on Turussa selkeästi havaittava ilmiö, joka näkyy mm. eroina asukkaiden hyvinvoinnissa ja turvallisuuden tunteessa sekä kaupungin veto-voimassa. Sosiaalisesti kestävä kaupunkikehityksen edistämiseksi ja kaupungin asuinalueiden välisen tasa-arvon kohentaminen edellyttää monitasoisia toimenpiteitä; ennaltaehkäiseviä, negatiivisia vaikutuksia rajoittavia sekä hallintaa ja positiivisia vaikutuksia tukevia

välittömiä ja pitkäkestoisia toimia. Yhteisöllisyyden kärkihanke etsii ratkaisuja näihin haasteisiin.

Turun väestö kasvaa ja kansainvälistyy. Turun kaupungin väestönkasvu kääntyi kasvuun 2010-luvun alkupuolella ja on sen jälkeen kasvanut parhaimmillaan noin 2000 asukkaan vuosivauhdilla. Turun väkiluku on ylittänyt ennakkotiedoissa 200 000 asukkaan rajan elokuun 2023 alkupuolella. Luonnollinen väestönkasvu on Turussa ollut tappiollista, joten väestön kasvu johtuu täysin muuttoliikkeestä. Turku sai vuoden 2022 aikana muuttovoittoa muista Suomen kunnista yhteensä 1 425 henkeä. Vuoden 2022 aikana Turusta muutti muualle Turun seudulle 895 henkeä enemmän kuin seudulta muutti Turkuun. Turku menettää erityisen paljon väestöä naapurikuntiin. Helsingin seudun osalta muuttoliike on kääntynyt ja Helsingin seudulta muutettiin Turkuun enemmän kuin Turusta muutettiin seudulle (+116).

Maahanmuutto oli vuonna 2022 ennätyskallista korkeaa. Turkuun muutti ulkomailta 2 568 asukasta ja netto-maahanmuutto oli 1 865. Vuoden 2023 elokuun ennakkotietojen mukaan nettomaahanmuutto on jo kesken vuotta lähes yhtä korkea kuin viime vuonna (+1 782). Muunkielisen väestön kasvu on kasvanut viiden vuoden aikana 25 prosenttia, kun taas suomen- ja ruotsinkielinen väestö on kasvanut samalla ajanjaksolla alle prosentin. Alle 18-vuotiaiden osalta väestönkasvu johtuu täysin muunkielisen väestön kasvusta (+22 %), suomen ja ruotsinkielisten osalta väestö väheni kolme prosenttia vuosina 2018–2022.

Turussa asui vuoden 2022 lopussa 16 846 lapsiperhettä eli perhettä, jossa asui vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. 36 prosenttia kaikista perheistä oli lapsiperheitä ja kaikista lapsiperheistä 29 prosenttia oli yhden huoltajan perheitä. Noin joka viides (21 %) turkulaisista lapsista oli muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Noin 31 000 turkulaista on täyttänyt 70 vuotta, joka vastaa n. 16 % väestöstä. Ikääntyvien osuus väestöstä kasvaa edelleen lähivuosina.

Turun asuntokunnista 56 % oli vuoden 2022 lopussa yhden henkilön asuntokuntia. Turkulaiset asuntokunnat olivat muuta Suomea useammin yhden henkilön asuntokuntia.

Koronapandemian myötä nousuun lähtenyt työttömyys kääntyi laskuun vuoden 2021 aikana ja positiivinen kehitys on jatkunut vielä toistaiseksi. TEM:n työnvälitystilaston mukaan Turun työttömyysaste oli heinäkuussa 2023 13,1 %, mikä oli 0,7 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Turussa oli kuitenkin maakunnan korkein työttömyysaste. Uudet teknologiat luovat uusia työpaikkoja Turkuun ja Varsinais-Suomeen. Positiivinen työllisyyskehitys vahvistaa verotuloja ja asukkaiden

hyvinvointia. Haasteina ovat maahanmuuttajien työllistymisen, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys.

Kaupunki varautuu edelleen kasvu-uran jatkumiseen. Kasvulla on vaikutuksia maankäyttöön, palveluverkkoon, liikkumiseen, infrastruktuurin ja tilojen rakentamiseen, ylläpitoon ja valvontaan. Rakennetulla ympäristöllä on huomattava vaikutus taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Väestön ikääntyminen ja yksin asumisen lisääntyminen vaikuttaa palvelujen järjestämiseen. Kaupungin kasvuun on varauduttava riittävin resurssein.

Väestönkasvu sekä väestön ikääntyminen asettavat haasteita koko seutukunnalle mm. asuntojen, koulutuksen, palvelujen ja liikkumisen suhteen. Tarvetta on erityisesti kohtuuhintaiselle asumiselle. Riittävä rakentaminen on ainoa lääke asuntohintojen nousun hillitsemiseksi ja sitä kautta työvoiman saatavuuden varmistamiseksi kasvukeskuksiin.

Toimistotyössä on korona-ajan jälkeen siirrytty laajasta etätyöskentelystä hybridimalliin, jossa läsnä- ja etätyö lomittuvat. Muutoksella on edelleen vaikutuksia asunto- ja toimitilamarkkinoihin. Toimistolla on entistä tärkeämpi rooli palvella houkuttavana kohtaamispaikkana, joka lisää modernin toimistotilan tarvetta.

Asuntojen kysyntä ja rakentaminen on jatkunut Turussa edelleen suhteellisen vilkkaana vuoden 2023 alkupuoliskolla. Erityisesti pääkaupunkiseudulla rakentamisen suhdanne on jo kääntynyt jyrkästi alaspäin. Rakentamisan ennustetaan koko Suomessa ajautuvaan taantumaa talvikaudella 2023–2024, koska rakentamisen aloitukset vähenevät jyrkästi ja suunnitelmat uusien kohteiden aloittamiseksi ovat muuttuneet entistä varovaisemmiksi. Muutokseen ovat pääasiallisina syinä nopea inflaatio (elokuussa 2023 5,6 %) ja korkojen nousu (12 kk euribor 18.9.2023 4,19 %). Rakennusalan työllisyys ja sen kerrannaisvaikutukset muuhun talouteen ovat vielä toistaiseksi avoin kysymys.

Rakennuskustannusten tuntuva kasvu vuonna 2022 on hidastunut merkittävästi vuoden 2023 toisesta neljänneksestä lähtien. Kun vielä vuoden 2023 ensimmäisellä neljänneksellä rakennuskustannukset nousivat 6,1 prosenttia vuotta aiemmasta, toisella vuosineljänneksellä kustannukset kohosivat enää 2,9 prosenttia. Myös maarakennusalan puolella kustannuksien kasvu on hidastunut huomattavasti keväästä 2023 lähtien. Koko viime vuoden 2022 14 prosentin kasvusta maarakennuskustannukset ovat hidastuneet vuoden 2023 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 6 prosentin tuntumaan ja viimeiset kuukausihavainnot osoittavat edelleen hidastumisen merkkejä. Kustannukset eivät kuitenkaan ole palautuneet pandemiaa edeltävälle tasolle vaan jäivät korkealle tasolle.

Kuntarahoitus Oyj on laskenut ennustettaan vuoden 2024 talouskasvusta lähes prosenttiyksiköllä. Kesäkuussa julkaistussa suhdanne-ennusteessa yhtiö arvioi Suomen bruttokansantuotteen kasvavan 0,5 prosenttia vuonna 2024. Syyskuun ennuste povaa 0,3 prosentin laskua. Muutosta selittävät eritoten asuntotuotannon akkijarrutus sekä huonosti vetävä vienti.

Liikkuminen on lisääntynyt. Korona-aikana työmatkat ja työhön liittyvä asiointi väheni merkittävästi. Nyt kuitenkin erityisesti joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat tänä vuonna kasvaneet lähes pandemiaa edeltävälle tasolle. Sen sijaan pysäköintimaksutulojen hidas palautuminen korona-ajan notkahduksesta kertoo yksityisautoilun jonkinasteisesta vähentymisestä. Syynä lienevät osittain edelleen jatkuvat etätyöt ja kaupunkilaisten siirtyminen kestävämpiin liikkumismuotoihin keskusta-asioinneissa.

Useat lainsäädäntömuutokset vaikuttavat toimintaympäristöön. Vuoden 2025 alusta voimaan tuleva Rakentamislaki lisää erityisesti jälkivalvontaa ja edellyttää rakennusjärjestyksen päivittämistä. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmistä (RYTJ) tulee voimaan vuoden 2024 alusta ja se edellyttää tietomallien laajaa käyttöönottoa rakennusvalvonnassa ja kaavoituksessa siirtymäajan jälkeen. Nämä lakimuutokset lisäävät henkilökunnan koulutustarvetta ja toisaalta myös asiakkaiden neuvontatarvetta. Kiinteän omaisuuden lunastuslakiin on tulossa muutoksia ja ennakoitua muutokset voivat lisätä riskiä vapaaehtoisten kauppojen loppumiseen. Uusi luonnonsuojelulaki tuli voimaan 1.6.2023 ja se mahdollistaa uutena toimenpiteenä vapaaehtoisen ekologisen kompensaaion. Uuden asumisoikeuslain osalta tulivat 1.9.2023 voimaan muutokset, joiden perusteella kaupunki luopuu järjestysnumeroiden myöntämisestä ja asukasvalinnan hyväksymisestä. Useita muitakin lakimuutoksia vaikuttaa kaupungin toimintaan – mm. eläinlääkintähuoltolaki, tupakkalaki, talousvesilainsäädäntö.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman vaikutukset. Hallitusohjelma sisältää useita kirjauksia, jotka toteutessaan vaikuttavat merkittävästi kaupunkiympäristön toimintaympäristöön tulevina vuosina. MAL-sopimusmenettely jatkuu edelleen nykyisillä MAL-kaupunkiseuduilla. Uusien asumisoikeusasuntojen rahoitus loppuu ja pitkä korkotuki vähenee. Kirjaus on ristiriidassa kaupungin asunto- ja maapolitiikan periaatteiden kanssa ja heikentää asuntorakenteen monimuotoisuutta. Rakentamislakiin on tulossa rakentamislupien käsittelytakuu ja viranomaisten käsittelyajoille sitova enimmäiskäsittelyaika. Vielä valmisteilla olevaan alueidenkäyttölakiin on tarkoitus sisällyttää mm. aloiteoikeus, kumppanuuskaavoitus, maankäytösopimusmuutokset ja valitusoikeuksien rajaaminen. Hankintalakiin kaavoillaan muutoksia, jotka toteutuessaan lisäävät hankintayksikön resurssitarvetta ja rajoittavat sidosyksikköyhtiöiden käyttöä. Vuoden 2024

talousarviossa hallitus panostaa Saaristomeriohjelmaan, jolla vauhditetaan biokaasun, hiilensidonnan, biomassaan ja ravinnekierron prosesseja.

Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuuden kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet on johdettu kaupunginvaltuuston 23.8.2021 hyväksymästä pormestariohjelmasta vuosille 2021–2025 ja kaupunginvaltuuston 14.2.2022 hyväksymästä kaupunkistrategiasta.

Kestävän kasvun Turku

Kasvu tarkoittaa uusia asukkaita, uusia yrityksiä, uusia työpaikkoja ja investointeja. Kaupunkikehitys tarkoittaa kaupungin rakentamista ja rakentamista tukemaan kasvua, luomaan viihtyisää asuin- ja yritys ympäristöä sekä rakentamaan kestävä, energiatehokasta ympäristöä. Kaupungin ja lähialueen kuntien neuvottelemat sopimukset valtiovoimalla kanssa (mm. MAL-sopimus) linjaavat kaupunkiseudun kehitystavoitteita. Kasvun edellytyksiä ja kestävä kaupunkirakennetta edistetään laajoilla yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää koskevilla suunnitelmilla ja kehittämällä kaupunkia suurina aluekokonaisuuksina.

Kaupunkirakenteen toimivuutta ja elinvoimaa sekä kaupungin tulopohjaa vahvistetaan täydennysrakentamisella. Kaupungin kasvun painotus suunnataan keskustaan ja sitä kehystävälle kaupunki-uudistusalueille ja joukkoliikenteen kehityskäytävälle. Hyvinvoinnin edistämiseksi monimuotoisuudessaan ainutlaatuisen luonnon ympäristön säilymistä tuetaan ja luonnon kokemisen mahdollisuuksia edistetään kestävin tavoin. Tiivistyvillä kaupunkialueilla korostuu rakennetun kaupunkiympäristön laatu. Tiivistyvässä kaupungissa panostetaan monipuolisiin julkisiin kaupunkitiloihin sekä viherrakentamiseen. Huolehdimme asuin- ja elinympäristöjen siisteydestä, turvallisuudesta ja viihtyvyydestä. Historiallisesti ainutlaatuinen kulttuuriympäristö ja siihen liittyvä innovatiivinen rakennusten uudiskäyttö edistävät Turun nousumista kansainvälisesti johtavaksi esikuvaksi kaupunkirakentamisessa.

Alueiden suunnittelussa huolehdimme riittävästä palveluverkkotarkasteluihin perustuvista, tonttivarauksista palveluiden järjestämiselle huomioiden myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkotarpeet. Palvelujen järjestämisen kustannustehokkuus paranee, kun voidaan tukeutua olemassa olevaan palveluverkkoon. Kunnallistekniikan investointien hyödyntäminen tehostuu, liikenteen päästöt vähenevät ja kaupunkilaisten aikaa säästyy liikkumisessa. Eheän kaupunkirakenteen ansiosta sujuva liikkuminen on Turulle vetovoimatekijä.

Täydennysrakentamisessa huomioimme lähiluonnon merkityksen ihmisten hyvinvoinnille.

Monipuoliset ja vetovoimaiset asumisvaihtoehdot ovat työpaikkojen rinnalla keskeinen kilpailukykytekijä houkuttellessa osajia ja asukkaita kaupunkiin. Asemakaavoituksella ja infran toteutuksella varmistetaan monipuolisesta ja riittävästä tonttivarannosta, jolla turvataan riittävä ja kohtuuhintainen vuokra-, asumisoikeus- ja omistusasuntotuotanto. Lisäämällä pientaloakaavoitusta pyrimme vaikuttamaan väestörakenteen myönteiseen kehitykseen. Monimuotoisella asuntotuotannolla huolehditaan eri asuntotyypeistä uusillekin asuinalueille. Kaupunkirakenteen painopistettä laajennetaan kaupunkirakenteen kehittämisen myötä kohti merta.

Kaupungin käytöstä vapautuvaa kiinteistöomaisuutta kehitetään aktiivisesti kaupungin tulopohjan vahvistamiseksi. Kaupungin kiinteän omaisuuden luovutuksia tehostetaan kehittämällä omaisuutta houkuttelevammaksi kaavoituksella ja kumppanuusyhteistyöllä.

Kaupungin liikenteen kehittämisessä painopisteet ovat kävelyssä ja pyöräilyssä, seudullisessa joukkoliikenteessä ja uusien ympäristö- ja ilmastoystävällisten teknologioiden käytön laajentamisen tukemisessa. Liikkuminen palveluna ja älykkään liikenteen ratkaisut ovat vahvasti mukana liikenteen kehittämisessä. Joukkoliikennettä kehitetään myös vastaamaan kasvavien yritysten työpaikkaliikkumisen tarpeita. Terveitä elämäntapoja edistetään kaavoittamalla lyhyiden etäisyyksien kaupunkia ja rakentamalla koulu- ja työmatkareitistöä kävelijöille ja pyöräilijöille. Huolehdimme, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa asukkaan elämäntilanteesta riippumatta ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.

Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Investoinnit toteutetaan kestävästi. Sen edellytyksenä on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen. Investoinneilla voidaan vauhdittaa kasvua.

Investointien lähtökohtana on palveluverkkotarkastelu (väestön ikärakenteen muutokset ja väestönkasvu) ja liikuntapaikkarakentamisen tukena liikuntaverkkoselvitys. Kaupungin palvelurakennusinvestoinnit perustuvat hyväksytyihin palveluverkkosuunnitelmiin.

Investointien aikataulutaminen tehdään kokonaisarviointien pohjalta, joissa huomioidaan tehokkuus, kannattavuus, välttämättömyys, käyttötalous ja kasvun mahdollisuudet. Infrainvestointien priorisoinnissa hyödynnetään pääoma-arvoja, jotka perustuvat kaavakohtaisiin tuloarvioihin ja aikatauluihin. Kaupunkirakentaminen osallistuu kehittämishankkeisiin, joiden tavoitteena on investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja

huolellinen rakennuttaminen esimerkkinä Prodigial-tutkimushanke ja Infrakustannuslaskentajärjestelmä ja –palveluallianssi. IHKU-hankkeessa kehitetään laskentapalvelu, jolla saadaan tuotettua luotettavat kustannusarviot infrahankkeiden eri vaiheisiin sekä luodaan tehokkaat menettelyt laskennan käyttämien ja tuottamien hinnastojen ylläpitoon sekä päästölaskenta. Kaikessa rakentamisessa huomioidaan energiatehokkuus ja kestävät ratkaisut. Rakennuskannan energiatehokkuutta ja rakennusten älykkyyttä parannetaan ja priorisoidaan investointiraamin puitteissa.

Päiväkotien ja koulujen tulee olla terveellisiä ja turvallisia. Rakennutamme peruskorjaukset ja uudiskohteet nopeutetussa aikataulussa pohjautuen korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelmaan. Tila- ja infraomaisuuden hallinta perustuu suunnitelmallisuuteen, jossa hyödynnetään korjausvelkalaskentaa. Omaisuuden arvosta huolehtiminen edellyttää riittäviä investointimäärärahoja.

Isoista investointihankkeista toteutamme Musiikkitalon, Kupittaaan kärjen kumppanuushankkeen ja samassa yhteydessä Taito-kampuksen, Ferry Terminal Turku infran sekä edistämme Ratapihan elämyskeskuksen toteuttamista. Uusien asuinalueiden rakentamista teemme luonnollisena osana kaupungin kasvua.

Tavoittelemme muutosta kulkutapajakaumaan parantamalla kävelyn ja pyöräilyn houkuttelevuutta laatimalla kestävästä kaupunkiliikunnan suunnitelman, toteuttamalla pyöräteitä ja panostamalla talvipyöräilyyn sekä aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen. Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävästä joukkoliikennetarkistuksesta.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Turku

Pidämme kiinni Hiilineutraali Turku 2029 –tavoitteesta ja toteutamme Turun kaupungin ilmastosuunnitelmaa. Huomioimme kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikumista koskevassa päätöksenteossa. Kaupungin hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää energiatehokkaan, resurssiviisaan ja päästöttömän toimintatavan ulottamista kaikkeen toimintaan. Ilmastonmuutokseen varautuminen huomioidaan kaikessa kaupunkiympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa erityisen huomion ollessa hulevesissä sekä ekologisten riskien torjumisessa.

Toteutamme tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi ja kiertotalouden mukaisen siirtymän edistämiseksi Turun kaupungin ilmastosuunnitelman, LUMO-ohjelman mukaisesti sekä Kiertotalouden Tiekartan mukaisesti.

Turun kaupungin strategisia ilmastotavoitteita pyritään jalkauttamaan investointiprosessiin ilmastobudjetoinnin

avulla. Ilmastobudjetin viitekehyksenä ja investointien arviointityökaluna käytetään EU:n kestävästä rahoituksen taksonomialuokitusta. Teknisten arviointikriteerien avulla tunnistetaan, mitä toimenpiteitä investointiprosessin eri vaiheissa on tehtävä, jotta taksonomian mukaisuus voidaan saavuttaa ja vihreän rahoituksen mahdollisuudet voidaan hyödyntää.

Kansainvälisyys, matkailu, saavutettavuus ja edunvalvonta

Turun logistista asemaa solmukohtana pohjoisessa kasvukäytävässä kehitetään mm. edistämällä Turun ja Helsingin välistä nopeaa junayhteyttä, Matkakeskusta, uutta satamaterminaalia ja -yhteyttä sekä Turun kehätiehankkeita. Huolehdimme osaltamme lentoaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä sekä Turun ulkoisesta saavutettavuudesta.

Kaupunki toimii aloitteellisesti Itämeren suojelussa Itämerihaasteen mukaisin toimenpitein, joiden tavoitteena on parantaa vesistöjen, pienvesien ja rannikkovesien tilaa.

Kärkihankkeet

Tiedepuiston kärkihanketta edistetään maankäytön hankkeilla, asemakaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmilla.

Keskustan kehittämisen kärkihanketta edistetään maankäytön hankkeilla, asemakaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmilla.

Yhteisöllisyyden kärkihankkeessa alueiden välistä eriarvoisuutta vähennetään mm. aktiivisella asunto- ja maapolitiikalla. Turun lähiöitä kehitetään viihtyisiä ja hyvää elämää tukevia alueita. Lähiöiden täydennysrakentamisella elävöitetään asuinalueita, turvataan kestävä palvelurakenne ja kavennetaan alueiden välistä eriarvoisuutta. Suunnittelemme ja toteutamme liikkumiseen kannustavaa kaupunkiympäristöä.

Kulttuurin kärkihankkeessa painopiste kohdistuu Linnan- niemeen ja Kulttuurirantaan.

Kaupungin kärkihankkeiden lisäksi edistetään muita merkittäviä aluekehittämishankkeita mm. Linnakaupunki, Skanssi, Kaupunginpuutarha, Pihlajaniemi ja Pukkila.

Onnistuva ja jatkuvasti parempi Turku

Asukas- ja asiakaslähtöisyys on kantavana periaatteena kaikessa toiminnassa. Toimintaa kehitetään asukas- ja asiakaslähtöisesti asukaskyselyiden pohjalta. Tavoitteena on, että yritysten ja elinkeinoelämän edustajille tarjotaan palvelu ns. ensimmäisen luokun periaatteella. Toteutamme palvelulupauksia prosessien nopeuttamiseksi ja ennakoitavuuden parantamiseksi. Paremmalla asiakaspalvelulla tavoitellaan myös toiminnan tehostamista.

Tuottavuutta ja uudistumiskykyä kasvatetaan edistämällä innovaatioita. Suunnittelemalla toiminnan kehittämistä ja hankintoja laajalla yhteistyöllä luodaan samalla markkinoita ja kasvualustaa uusille ratkaisuille.

Huolehdimme, että maankäytön ja kiinteistökehityksen prosesseissa resurssit ovat riittävät ja lisäämme kumppanuusyhteistyötä prosessien nopeuttamiseksi kasvun luomisessa. Toimintaa tehostetaan nopeuttamalla tontti-tuotantoprosessia kaavoituksesta, kaupunki-infran rakentamiseen ja tontinluovutukseen. Tuottavuutta lisätään hankintamenettelyillä, kumppanuuksilla ja kilpailuttamisella. Ostopalveluja käytetään toiminnan tehostamiseksi. Tekemällä asioita yhdessä kumppanien kanssa ja rohkeasti kokeilemalla toiminta uudistuu.

Hankinnoissa huolehdimme, että pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on mahdollisuus osallistua kilpailutuksiin.

Vakiinnutamme asukkaiden osallisuuden toimintamalleja.

Hyödynnämme digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia toiminnan kehittämisessä. Palvelujen ja toimintojen digitalisointi mahdollistaa organisaatio- ja kustannusrakenteen keventämisen ja henkilöstön ajankäytön kohdentamisen vaativampiin tehtäviin. Asukkaille ja asiakkaille tämä tarkoittaa aikaisempaa parempia mahdollisuuksia

käyttää kaupungin palveluja ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnämme digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen kunnossapitoa ja opastuksia. Palvelujen digitalisoinnilla tehostetaan toimintoja ja parannetaan ajasta ja paikasta riippumattomia itsepalvelu- ja osallistumismahdollisuuksia.

Lisäämme yritysvaikutusten arviointeja päätöksenteon valmistelussa, kun asia koskettaa elinkeinoelämää.

Tuloksellisuutta parannetaan hyvällä johtamisella, uusilla toimintatavoilla ja niitä tukevilla työvälineillä. Läpinäkyvällä tietoon perustuvalla johtamisella varmistetaan, että tehdään oikeita asioita oikeaan aikaan kustannustehokkaasti. Tietojärjestelmiä kehitetään siten, että toiminnan tiedot saadaan yhdistettyä ajantasaiseen taloustietoon. Noudatamme kaupungin kehittämismallia kaikessa kehittämisessä. Kehittämismalli yhtenäistää kehittämiseen liittyvät työtavat.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö on kaupungin keskeinen voimavara. Hyvinvoiva henkilöstö jaksaa auttaa ja kehittää maa työtään. Panostamme henkilöstömmme työhyvinvointiin sekä koulutukseen ja osaamisen ennakointiin.

Laadukkaat tukipalvelut tulee olla mitoitettu oikealle tasolle siten, että päivittäinen työskentely on sujuvaa.

Toiminnan tavoitteet

Pormestariohjelman toimenpiteet

Teema: Edunvalvonta

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
2	Saaristomeren suojelun toteuttaminen ja siihen riittävän rahoituksen saaminen, jotta maailman herkimmän, kauneimman ja saastuneimman saariston tila paranee ja jotta se säilyy myös tulevien sukupolvien ilona ja vahvistaa alueemme luonnon monimuotoisuutta.	Jatkamme vuonna 2007 Helsingin kaupungin kanssa perustettua kansainvälistä Itämerihaastetta, jonka tavoite on sitouttaa kaupunkia, kuntia, yrityksiä, yhdistyksiä ja muita organisaatioita vapaaehtoisin Itämeren suojelutoimenpiteisiin. Vuoden 2023 lopulla hyväksytään neljäs toimenpideohjelma vuosille 2024–2028 ja toteutamme ohjelmassa päätetyt toimenpiteet läheisessä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.
3	Tunnin junan toteuttaminen ja investointipäätös uudelle ratayhteydelle siten, että junayhteys on otettavissa käyttöön 2030	Tunnin junan edellyttämä KUTU-hanke on käynnissä. Rata-sillat ja muut sillat toteutuvat vuoden 2024 aikana. Myös ratapihan työt ovat käynnissä. Tunnin junan edellyttämän Vaalan eritasoristeyksen kaavan hyväksyminen.

Teema: Hiilineutraali Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
4	Huomioidaan kaupungin ilmastotavoitteet erityisesti maankäyttöä, energiaa, rakentamista ja liikkumista koskevassa päätöksenteossa.	Maankäytössä panostetaan hiilineutraalin kaupunkialueen saavuttamiseen vuoteen 2029 mennessä, mikä edellyttää energiatehokasta ja kestäviin liikkumismuotoihin kannustavaa yhdyskuntarakenteen kehitystä. Rakentamista ohjataan kestäväälle kaupunkirakenteen vyöhykkeelle. Tavoitteena on, että tiivistyvä kestävä kasvun vyöhykkeelle sijoittuu asemakaavoitettavasta asuinrakennusoikeudesta vähintään 85 %. Tie- ja katuliikenteen osalta tavoitteena on kasvihuonekaasupäästöjen puolittaminen vuoden 2015 tasosta vuoteen 2029 mennessä ja lisätä kestävien kulkutapojen kulkumuoto-osuutta 66 %:n tasolle vuoteen 2030 mennessä. Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edellytyksiä

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		parantavien infratoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus etenevät resurssien ja määrärahojen puitteissa. Sähköbussiliikenteen osuutta kasvatetaan koko ajan kilpailutusten painotusten kautta. Yli puolet kilometreistä ajetaan sähköllä. Joukkoliikenteen käyttö kasvaa mm. yrityspalvelujen tuotteistamisen myötä ja koska joukkoliikenteen käyttöä helpotetaan määrätietoisesti. Lippujen hinnat pidetään houkuttelevina. Kaupunkipyöräjärjestelmä vastaa pyörämäärältään ja kautensa pituudelta asukkaiden tarpeisiin. Toteutetaan sähkönlatauspisteiden yleissuunnitelmaa.
8	Toteutetaan tehtyjä päätöksiä luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi (LUMO-ohjelma). Asetetaan valmistelun pohjalta luontotavoite.	LUMOn keskeiset toimenpiteet vuonna 2024 ovat luonnonhoitotoimenpiteiden lisääminen Turun arvokkailla luontotyypeillä, uuselinympäristöjen luominen paikallisella lajistolla sekä LUMO-ohjelman internetsivujen perustaminen. Yhteensä toimenpiteitä on 33 kpl.
9	Perustetaan Mälikkälän-Kuninkojan alueelle uusi luonnonsuojelualue.	Mälikkälä-Kuninkojan luonnonsuojelualueen perustamisesta on tehty päätös vuonna 2023.

Teema: Hyvinvoinnin edistäminen ja palveluiden kehittäminen – Hyvinvoiva Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
10	Koulu- ja päiväkotitilojen tulee olla terveitä ja turvallisia. Päivitetään koulu- ja päiväkotiverkko vastaamaan asuinalueiden tarpeita ja laaditaan korjaus- ja uudisrakentamissuunnitelma väistötilatarpeineen. Vahvistetaan tilojen käyttöä koulun ulkopuolella.	Kaavoitus- ja hankesuunnitteluprosessien limittäminen. Kaavoituksessa priorisoidaan koulu- ja päiväkotihankkeita. Karhunaukion yhtenäiskoulun, Linnakaupungin (Vaasanpuisto) ja Pansion monitoimitalon sekä Jäkärän koulun (Arkeologinkatu) kaavojen hyväksyminen. Uudisrakennusten ja peruskorjausten rakennuttaminen tilaohjelman mukaisesti.
15	Leikkipaikkojen yhteyteen suunnitellaan aikuisten lähiliikuntaa tukevia toimintoja. Liikuntapaikkarakentamisessa huomioidaan ikäihmisten liikkumisen tarpeet.	Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan laajasti ikäihmisten liikkumisen tarpeet. Yhteistyössä liikuntapalveluiden ja kunnossapidon kanssa kehitetään leikkipaikkoja kaikenikäisten kohtaamispaikaksi. Skills garden -konseptin mukaista leikin ja liikunnan yhdistävää konseptia suunnitellaan kolmeen eri kohteeseen.
37	Liikunnan tulee olla osa lasten päivää myös kouluissa. Koulujen opetustilojen, pihojen ja koulumatkojen tulee innostaa luontaiseen liikkumiseen	Kestävän kaupunkiliikuttamisen suunnitelma (SUMP) valmistuu vuonna 2024. Kestävään liikkumiseen kannustavaa ympäristöä toteutetaan SUMP:in pohjalta ja kannustetaan näin luontaiseen liikkumiseen.

Teema: Jatkuvasti parempi Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
39	Luodaan Turkuun asiointitili, jota kautta on helppo hoitaa asioita sujuvasti ajasta ja paikasta riippumatta. Hyödynnetään digitaalisuutta ja dataa myös osana kaavoitusta, luvitusta, katujen ja katuverkon kunnossapitoa ja opastuksia.	Rakennusvalvonnan sähköistä järjestelmää (ePermit) kehitetään edelleen yhdessä muiden Trimble-kuntien kanssa. Lisäksi rakennusvalvonnessa selvitetään mahdollisuutta chatin/botin käyttöönottoon asiakasneuvonnassa. Jatketaan tietomallien käyttöönoton valmistelua rakennusvalvonnessa.
45	Toiminnan kantavana periaatteena on asukas- ja asiakaslähtöisyys, jonka tuloksena turkulaisten ja Turussa toimivien tulee saada parempaa palvelua nopeammin.	Kaupunkiympäristön asiakaspalvelua kehitetään muuttuneiden tarpeiden pohjalta. Föli seuraa asiakastytyväisyyttä ja on juuri toteuttanut kuluttajatutkimuksen, jonka tuloksia käytetään asukkaiden ja yritysten saaman palvelun parantamiseen. Kaavoituksessa ja rakennusvalvonnessa toimintaa kehitetään asiakastytyväisyyskyselyiden perusteella. Kaupunkiympäristön kunnossapidossa toimintaa kehitetään palautteiden pohjalta.

Teema: Kestävän kasvun Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
51	Kaupunkia tiivistetään täydennysrakentamalla hyvien joukkoliikennedyhteyksien varrelle, huomioidaan lähiluonnon ja viheralueiden merkitys ja tarkastellaan palveluverkkoa uudet asuinalueet huomioiden. Lisätään erityisesti houkuttelevilla alueilla olevien pientalo- ja kerrostalotonttien tarjontaa ja laaditaan koko kaupungin kattava täydennysrakennusselvitys.	Otetaan raitiotiehanke huomioon kaikessa maankäytön ja palveluverkon kehittämisessä. Kasvatetaan kaava- ja tonttivarantoa. Kaavoituksen tavoitteet kerrosalan lisäykselle vuonna 2024 ovat asuinpientalojen osalta 40 000 kem ² , kerrostalojen osalta 135 000 kem ² ja työpaikkatonttien osalta 64 000 kem ² . Pientalokaavoituksen lisäämisellä tavoitellaan seudullisen asunto- ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti kolmen vuoden varantoa tulevana vuosina. Pientalotonttien tarjontaa parannetaan aktiivisesti

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		täydennysrakentamisselvityksen mukaisilla toimenpiteillä ja lisäksi erillisillä kaavahankkeilla erityisesti Hirvensalossa, Skanssissa, Yli-Maariassa ja Jäkärlässä.
52	Huolehditaan, että kaupungissa liikkuminen on sujuvaa ja että keskusta säilyy saavutettavana kaikilla liikennemuodoilla.	Keskustan liikennesuunnitelma valmistellaan päätöksentekoon. Runkolinjasto alkaa 1.7.2025. Sekä liikennöinnin että asiakasinformaation kehittäminen tähtää runkolinjaston hyvään käyttöönottoon. Fölin CRM:ää kehitetään. Palvelukartan liikkumisenäkymää kehitetään edelleen. Matkaketjuihin tullaan tekemään myös yrityskokeiluja osana Scale-up-hanketta. Pyritään myös toteuttamaan liityntäpysäköintikokeilu. Toteutetaan liikkumisen ohjauksen keinoin tuuppauksia ja tapahtumien liikkumisenohjauksikokeiluja osana Scale-up-hanketta. Lisätään skuuttien pysäköintipaikkoja ja huolehditaan, että föllärit vastaavat kysyntään keskustan alueella erinomaisesti.
53	Huomioimme kaupungin rakentamisessa turvallisuuden tärkeänä osana sekä inhimillistä kestävyyttä että viihtyvyyttä.	Toteutetaan kaupungin hyväksytyin liikenneturvallisuussuunnitelman mukaista toimenpideohjelmaa sekä keskustan liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Toteutamme energiatehokkaita ja turvallisesti käytettäviä toimitiloja ja yleisiä alueita esimerkiksi valaistuksen, esteettömyyden ja osallistamisen keinoin. Koulujen ja päiväkotien ja koululaisreittien kunnossapitoa on hoitoluokituksessa priorisoitu korkealle tasolle. Muodostetaan sähköpotkulautojen ohjeistuksen päivityspaketti talvikauden aikana seuraavan sesongin alkua varten yhteistyössä operaattoreiden kanssa. Sähköpotkulautojen turvallisuustilannetta parannetaan siten, että potkulautojen merkittävät pysäköintipaikkoja lisätään edelleen, rekrytoidaan jälleen pysäköintipartio kesäksi, ja päivitetään sähköpotkulautojen sääntöjä. Valtion ja muiden kaupunkien kanssa jatketaan yhteistyötä ja pyritään saamaan mikroliikkumisen asioissa toimivaltaa kaupungeille.
54	Annetaan palvelulupaus kumppanuushankkeille, kaavoitusaloitteiden käsittelylle sekä luvituksen käsittelylle. Kumppanuuskaavoituksen tulee olla pienehköissä, yksityisissä aloitteissa ensisijainen vaihtoehto. Huolehditaan, että kaavoituksen ja luvituksen resurssit ovat riittävät.	Edistetään kaupunginhallituksen helmikuussa 2023 hyväksymiä kaavoituksen sujuvoittamistoimenpiteitä. Kaavoitusaloitteet käsitellään 3 kk:n kuluessa aloitteen saapumisesta. Merkittävien asemakaavojen mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on enintään 24 kk ja aloitteen jättämisestä kaavan käynnistymiseen kuluva odotusaikaa lyhennetään kohti 2 vuotta. Vaikutuksiltaan vähäinen asemakaava käynnistetään 6 kk kuluessa myönteisestä esiselvityspäätöksestä. Vaikutuksiltaan merkittävien asemakaavojen läpimenoajan mediaani aloituksesta asemakaavan hyväksymiseen on jatkossa enintään 36 kk (XL) ja 24 kk (L), vaikutuksiltaan ei-merkittävien (M) enintään 18 kk ja vaikutuksiltaan vähäisten (S) asemakaavojen enintään 12 kk. Kaavahankkeista vähintään 40 %:ia valmistellaan kumppanuus/konsulttityönä. Valmistaudutaan vuonna 2025 voimaan tulevaan rakentamislakiin uudistamalla kaupungin sisäistä säännöstöä sekä rakennusjärjestystä. Rakennusvalvonnan kaikkien lupahakemusten käsittelyaikatavoite vuodelle 2024 on 30 vrk.
55	Laaditaan visio Merellisen Turun kehittämisestä huomioiden erityisesti Länsi-Turun alue. Huomioidaan yleiskaavoituksessa läntisten alueiden uudet asumisviihtyvyyttä parantavat ja asumista lisäävät tavoitteet sekä merellisyyden.	Yleiskaavan päivittäminen Länsi-Turun alueelle käynnistetään visiotyön pohjalta.
56	Varmistetaan, että Turussa toteutuu alueittain asumisen monipuolisuus. Puretaan aktiivisesti segregatiota asunto- ja maapolitiikalla.	Asunto- ja maapolitiittisten periaatteiden mukaan huolehditaan vähintään kahden makuuhuoneiden asuntojen määrän toteutumisesta uusien rakennushankkeiden yhteydessä. Uusissa asemakaavoissa edellytetään vähintään 20 %:ia ARA:n korkotuettua tuotantoa. Lisäksi pyritään vähentämään kaupungin toimenpitein tuetun vuokra-asumisen osuutta alueilla, joilla määrä ylittää 15 %:ia koko suuralueen asuntokannasta. Konserniyhtiöille (TVT, TYS, Vaso) osoitetaan rakennusoikeutta vuosittain n. 30 000 k-m2.
57	Toteutamme muutosta kulkutapajakaumaan toteuttamalla pyöräteitä, lisäämällä kävelyn houkuttelevuutta ja aloittamalla runkobussijärjestelmän toteutuksen.	Toteutetaan bussien runkolinjaston vaatimat pysäkkijärjestelyt ennen sen käyttöönottoa 1.7.2025. Suunnittelemme ja toteutamme investointiohjelman mukaiset kävelyn ja oleilun

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		alueet sekä pyörätiet. Parannamme pyöräilyolosuhteita kunnossapidon keinoin.

Teema: Kärkihankkeet

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
65	Tiedepuiston kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Tiedepuiston kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2024 hyväksytään Kupittaan kärjen asemakaava ja allianssihankeeseen liittyvät infran ja Taito-kampuksen hankesuunnitelmat. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita. Fölin kehälinja on tärkeä osa Kupittaan kärkihankkeen onnistumista. Kehälinjaa valmistellaan vuonna 2024 ja se aloittaa 1.7.2025.
66	Keskustan kehittämisen kärkihanke, Olemassa oleva kärkihanke jatkuu, päivitetään toimenpidesuunnitelma valtuustokaudelle.	Keskustan kärkihanketta toteutetaan erillisen toimenpidesuunnitelman mukaisesti. Keskustan kehittämisen toimenpiteitä toteutetaan myös kiinteistökehitys-, kaavoitus ja investointiohjelmien mukaan. Fuugan rakennustyöt ovat käynnissä. Ferry Terminalin ja Linnanniemen hankkeiden edistäminen sekä uuden satamaraiteen suunnittelun käynnistäminen, mikäli raide saadaan MAL-hankkeeksi. Kauppahallin korttelin ja Aninkaisten konserttitalon asemakaavojen hyväksyminen. Matkakeskuksen ja Eerikinkatu 32–34 korttelin kehittämiskilpailut. Itäisen Rantakadun rantamuurien ja Aurajoen rantaväylän (Agricolankatu-Tehtaankatu) rakentaminen käynnistyy. Pyöräilyn laatuikäytävien toteuttaminen jatkuu.
69	Yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja asuinalueiden tasapainoisen kehityksen kärkihanke, Lähiöiden kehittämisen ensisijaiseksi tavoitteeksi vahvistetaan segregaatoin vähentäminen. Vahvistetaan kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja osallistumista kaupungin kehittämiseen.	Asuinalueiden tasapainoista kehittämistä toteutetaan asunto- ja maapolitiikan periaatteiden sekä kaavoitus-, kiinteistökehitys- ja investointiohjelmien mukaisesti. Mm. Hepokullan ja Runosmäen täydennysrakentamiseen tähtäävä kaavoitus käynnistyy, Skanssin ja Koroisten alueiden kaavoitus etenee sekä Kuralassa, Luolavuoressa, Petreliuksessa ja Uittamalla valmisteilla olevien kaavojen hyväksyminen. Karhunaukion yhteiskoulun ja Pansio-Pernon monitoimitalon sekä raitiotien edellyttämien kaavojen hyväksyminen Varissuon linjalla. Kesällä 2025 käynnistyvän runkolinjastouudistuksen edellyttämien pysäkkien rakentaminen. Asukasviihtyvyyttä parannetaan investointiohjelman mukaisesti. Kaupunkiympäristön kunnossapito toteuttaa osallisuuden keinoin erilaisia yhteisöllisyyttä parantavia toimia.
71	Kulttuurin kärkihanke. Valmistellaan uusi kulttuurin ja laajemmin hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä kärkihanke, jonka toteuttamisen tueksi laaditaan toimenpideohjelma valtuustokaudelle.	Kulttuuria ja taidetta tuodaan kaupunkitilaan, myös lähiöihin. Toteutetaan, kehitetään ja juurrutetaan Kulttuurin välitilat -toimintamallia. Runosmäessä toteutetaan Turun ensimmäinen purkutaideprojekti. Linnanniemen, Turun ensimmäisen taidekaupunginosan, kehittämiskonseptia ja taideohjelmaa. Toteutetaan kulttuurirannan konseptointityö ja viedään päätöksentekoon. Itäisen Rantakadun taide-elementtien toteutussuunnittelu käynnistetään.

Teema: Matkailu ja saavutettavuus – Tapahtumien Turku

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
74	Turku panostaa matkailun kehittämiseen voimakkaasti ja siinä onnistumiseksi houkuttelee alan toimijoita yhteen. Lentotaseman ja satamatoimintojen kilpailukyvyistä tulee huolehtia. Kansainvälisen matkailun kasvattaminen on yksi elinkeinopolitiikan keskeisistä tavoitteista.	Satamaterminaalihankkeeseen liittyvät katusuunnitelmat valmistuvat. Satamaraiteen toteuttamisen edistäminen yhteistyössä valtion kanssa. Edistetään tunnin junan toteuttamista tarvittavin maankäytön toimenpitein. Saatetaan KUTU-hanke loppuun. Raitiotien suunnittelua edistetään.

Teema: Turun talousraami 2021–2025 – Vahvana 2030-luvulle

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
78	Raitiotien kustannus- ja kannattavuusarvion pohjalta tehdään päätökset kaupunkikehityksen kannalta merkittävästä joukkoliikennematkaisuudesta.	Raitiotien edellyttämien asemakaavanmuutoksien edistäminen. Hankeyhtiö edistää hyväksytyjen yleissuunnitelmien pohjalta toteutussuunnitelmia erikseen päätettävän hankintamallin pohjalta.
79	Investointien tehokas ajallinen ja taloudellinen hallinta sekä osaava ja huolellinen rakennuttaminen ovat avainasemassa, jotta investointeja voidaan toteuttaa kestävästi.	Prodigialin vaihe 1 on valmistunut ja osallistutaan hankkeen toiseen vaiheeseen. IHKU-projekti kehittyi edelleen ja

Nro	Tavoite	Talousarvio 2024
		kaupunkirakentaminen on edelleen mukana projektin kehitystyössä.
80	Rakennamme uuden konserttitalon aikataulussa, joka mahdollistaa orkesterin siirtymisen suoraan uusiin tiloihin, tavoitteena vuosi 2025.	Hanke on siirtynyt toteutusvaiheeseen. Fuugan rakennustyöt ovat käynnissä.
81	Toteutamme Kupittaa kansihankkeen mahdollistamaan tiedepuiston kärkihanketta ja luomaan uuden yhdistetyn Kupittaa-Itäharjun kaupunginosan vahvan joukkoliikenteen- ja työpaikkakeskittymän äärelle. Toteutamme TAITO-kampuksen.	Vuonna 2024 hyväksytään Kupittaa kärjen asemakaava ja allianssihankkeeseen liittyvät infran ja Taito-kampuksen hankesuunnitelmat. Lisäksi edistetään Tiedepuiston muita kaavahankkeita.
82	Turku tavoittelee tulopohjan vahvistamiseksi merkittävää lisärakentamista.	Kaupungin käytöstä poistuvia rakennuksia ja maa-alueita kehitetään erilaisilla kiinteistönkehityshankkeilla erillisen kiinteistökehitysohjelman mukaisesti. Vuonna 2024 maanmyynnistä tavoitellaan tuloja 17,0 milj. euroa ja myyntivoittoa 15,5 milj. euroa. Yksityisen omistamia maita kehitetään kaavoituksen kautta. Vuonna 2023 maankäyttösojmusten tulotavoite on 5,0 milj. euroa.

Talousarviolausekkeet

Toimielin	Talousarviolauseke
Kaupunkiympäristölautakunta	Sujuvoitamme ja nopeutamme kaavoitusprosesseja edelleen. Tavoittelemme kaavoituksella tuottavia investointeja ja priorisoimme voimakkaasti niitä hankkeita, joiden arvioidaan lähtevän käyntiin nopealla aikataululla.
Kaupunkiympäristölautakunta	Käynnistämme Linnanniemen alueen aluekehityskumppanin hankinnan valmistelun.
Kaupunkiympäristölautakunta	Selvitämme järkevän mekanismin rakentamisen hiilijalanjäljen vähentämiseksi ja päätämme sen käyttöön otosta.
Kaupunkiympäristölautakunta	Selvitämme edelleen rakennetun ympäristön osalta mahdollisuuksia tarkastella laatutasoa edelleen mm. materiaalivalinnoissa.
Kaupunkiympäristölautakunta	Koordinoimme katutöiden toteutuksia entistä paremmin ja vältämme siten turhien kustannusten syntymistä ja turhan työn tekemistä. Keräämme tietoa suunnittelusta ja käynnistyvistä hankkeista systemaattisemmin ja johdamme työtä tiedolla. Merkittävät infrarakentamisen aikataulu- muutokset hankkeiden edetessä saamme tiedoksi asianomaiseen toimielimeen.

Pormestarin talousarviovalmistelussa tehdyt muutokset menoihin ja tuloihin

Lautakunta	Lauseke	Vaikutus käyttö- talouteen, € Talousarvio 2024
Kaupunkiympäristölautakunta	Alueurakkasopimusten indeksikorotukset 1.10.2023 (arvio laskettu kesäkuun Maku-indeksi) (menojen lisäys)	780 000
Kaupunkiympäristölautakunta	Kauppatorin lämmitys (menojen lisäys)	300 000
Kaupunkiympäristölautakunta	Kaupunkirakentamisen hankesuunnittelu (menojen lisäys)	100 000
Turun kaupunkiseudun joukkoliikenne- lautakunta	Tulotason tarkistaminen Traficomien ilmastoperusteisen valti- ontuen leikkauksen seurauksena (tulojen vähennys)	-936 000

Sopeuttamishjelmatyön toimenpiteet

Lautakunta	Lauseke	Vaikutus käyttö- talouteen, € Talousarvio 2024
Kaupunkiympäristölautakunta	Henkilöstön eläköitymissuunnitelma (menojen vähennys)	-200 000
Kaupunkiympäristölautakunta	Kehittäminen ja digitalisaatio; Valtion rahoituksen ja hankera- hoituksen rahoitusosuuksien kotiuttaminen palkkaamalla ta- lousasiantuntija (palkka katetaan hankerahalla) (tulojen lisää- minen)	500 000

Muut talouteen kohdistuvat muutokset

Lautakunta	Lauseke	Vaikutus käyttö- talouteen, € Talousarvio 2024
Kaupunkiympäristölautakunta	Hankintojen vaatimusten tarkistaminen ja tarveharkinta (menojen vähennys)	-1 100 000

Lautakunta	Lauseke	Vaikutus käyttö- talouteen, € Talousarvio 2024
Kaupunkiympäristölautakunta	Kustannustason sopeutus (menojen vähennys)	-1 700 000
Kaupunkiympäristölautakunta	Työnantajakulujen vähennys, sairausvakuutusmaksun ja työtömyysvakuutusmaksun alenema (menojen vähennys)	-276 000
Turun kaupunkiseudun joukkoliikenne- lautakunta	Työnantajakulujen vähennys, sairausvakuutusmaksun ja työtömyysvakuutusmaksun alenema (menojen vähennys)	-15 000

Talouden tavoitteet

Käyttötalouden ja investointien määrärahat ja tuloarviot, 1 000 €

Kaupunkiympäristölautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	43 492	43 593	46 129
Valmistus omaan käyttöön	1 177	1 610	1 610
Toimintamenot	57 239	64 635	68 165
TOIMINTAKATE	-12 571	-19 433	-20 426
Muutos-%		54,6 %	5,1 %

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	135	400	1 028
Rahoitusosuudet			228
Luovutustulot	16		
NETTO	-119	-400	-800
Muutos-%		236,2 %	100,0 %

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	260	384	435
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	277	384	435
TOIMINTAKATE	-16	0	0
Muutos-%		-100,0 %	0,0 %

Rakennus- ja lupalautakunta

Käyttötalouden sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot			
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	87	114	109
TOIMINTAKATE	-87	-114	-109
Muutos-%		-31,0 %	-4,1 %

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Käyttötalousosa sitovuustaso toimintakate	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Toimintatulot	40 614	36 581	39 363
Valmistus omaan käyttöön			
Toimintamenot	58 828	62 705	66 659
TOIMINTAKATE	-18 215	-26 125	-27 296
Muutos-%		43,4 %	4,5 %

Investointiosa sitovuustaso brutto	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023 muutoksin	Talousarvio 2024
Investointimenot	447	500	700
Rahoitusosuudet		177	250
Luovutustulot		0	0
NETTO	-447	-323	-450
Muutos-%		-27,7 %	39,5 %

Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602, 16020 ja Kh/Infraomaisuus 1604, 16040, 16041, 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
Pysyvien vastaavien luovutustuloista saatavat myyntivoitot (Kh/maaomaisuus)	18 000	18 000	13 500	10 500	9 000
Maankäytösopimuskorvaukset (Kh/maaomaisuus)	7 000	15 000	10 000	20 000	9 000
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/maaomaisuus)	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuskustannukset (Kh/Infraomaisuus) *sis. Teräskatu-Sammonkatu-Voimakatu (2,7 M€ pakollinen varaus)	3 000*	300	300	300	300
Ruoppausmassojen vastaanottomaksut (Kh/infraomaisuus)	1 200	430	0	0	0
Ruoppausmassojen vastaanottomaksuja vastaavat kulut (Kh/infraomaisuus)	600	50	50	50	50

Infrainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Infraomaisuus 1604), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
Strategiset kärkihankkeet, kh	52 687	90 070	107 630	78 780	62 980
Kiinteistökehitys, kh	40 997	43 267	33 005	30 870	18 000
Toimintoja tukevat, kh	2 252	2 750	4 550	1 350	1 350
Korjausvelkaa alentavat, kh	13 520	13 765	12 215	13 115	13 215
Liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta parantavat, kh	1 530	3 700	4 650	1 150	1 150
Asukasviihtyisyyttä parantavat, kh	5 915	4 560	5 760	3 560	5 360
Aikaistettu toteutussuunnittelu, kh	250	250	250	250	250
Yhteensä	117 151	158 362	168 060	129 075	102 305

Tilainvestoinnit (Palvelutilaus Kh/Tilaomaisuus 1603), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
Nimetyt investointihankkeet > 1 M€, kh	60 308	67 974	116 494	214 868	194 300
Energiatehokkuusinvestoinnit, kh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Pienet hankkeet < 1 M€, kh	9 000	11 200	11 200	11 200	11 200
Yhteensä	70 308	80 174	128 694	227 068	206 500

Kiinteän omaisuuden hankinnat (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
Maaomaisuus, kh	3 500	3 500	3 500	3 500	6 400

Pysyvien vastaavien luovutustulot (Palvelutilaus Kh/Maaomaisuus 1602), 1 000 €

Tunnusluku	Talousarvio muutoksin 2023	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026	Taloussuunnitelma 2027
Maanmyyntitulot, kh	22 000	19 700	15 000	12 000	10 000